

Tisdagen den 17 januari

Kl. 13.00

*Om SJ:s textila
beställningar*

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

§ 1 Fyllnadsval till utskott

FÖRSTE VICE TALMANNEN: Sedan Kerstin Anér beviljats ledighet från riksdagsarbetet har folkpartiets partigrupp som suppleant i jordbruksutskottet anmält hennes ersättare Ylva Annerstedt.

Förste vice talmannen förklarade därefter vald till

suppleant i jordbruksutskottet

Ylva Annerstedt (fp)

§ 2 Om SJ:s textila beställningar

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Arne Perssons* (c) den 8 december anmälda fråga, 1977/78:206, dels *Hans Nyhages* (m) den 9 december anmälda fråga, 1977/78:210, båda frågorna till kommunikationsministern, och anförde:

Herr talman! Arne Persson och Hans Nyhage har frågat kommunikationsministern, om han vill medverka till att SJ:s textila beställningar läggs inom landet. Hans Nyhage har också frågat, om kommunikationsministern anser att SJ:s handlande överensstämmer med regeringens uttalande om att långtgående åtgärder skall vidtas för att trygga sysselsättningen inom den svenska tekoindustrin. Kommunikationsministern har överlämnat frågorna till mig. Jag har valt att besvara dem i ett sammanhang.

Sedan år 1973 gäller vissa bestämmelser för statliga myndigheter om samråd med överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) vid upphandling av tekovaror. Genom överenskommelse mellan ÖEF och landstingen finns även ett samrådsförfarande då det gäller den landstingskommunala upphandlingen. Baserat på detta samråd har ÖEF sedan 1975 möjlighet att ersätta upphandlande statliga myndigheter eller landsting för den merkostnad en upphandling inom landet innebär jämfört med utländska anbud. Sådan ersättning kan utgå om det lägsta svenska anbudet inte överskrider motsvarande utländska anbud med mer än 100 000 kr. eller 20 %. Vid tillämpandet av detta system beaktas naturligtvis våra internationella förpliktelser gentemot EFTA-länderna.

Jag vill framhålla att de medel, uppgående till 10 milj. kr. per budgetår, som

Tisdagen den
17 januari 1978

*Om SJ:s textila
beställningar*

ÖEF disponerar för detta ändamål har bidragit till att en mycket stor del av den samlade statliga och landstingskommunala upphandlingen av tekovaror faktiskt sker i svenska företag.

Det nu aktualiserade upphandlingsärendet, en beställning av uniformer i England, överlämnades den 20 oktober 1976 till ÖEF för samråd enligt gällande bestämmelser. Det lägsta utländska anbudet uppgick till 500 000 kr. Motsvarande förmånligaste svenska anbud belöpte sig till 800 000 kr. Merkostnaden uppgick således till 60 %. ÖEF:s beslut den 3 november 1976 blev att det lägsta anbudet borde antas. Ärendet prövades inte av regeringen.

ARNE PERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka handelsministern för det lämnade svaret.

Egentligen har inte handelsministern svarat på den fråga som jag ställde utan allenast redogjort för de gällande bestämmelserna av år 1973 om upphandling av tekovaror.

Min fråga gäller om handelsministern i detta fall vill medverka till att placera textila beställningar inom landet, så att vi får en svensk tillverkning. Frågan riktades till kommunikationsministern, eftersom det rör sig om ett verk som är under hans domvärjo, men har nu besvarats av handelsministern. Anledningen till frågan var att det uppgavs att statens järnvägar lämnade beställningar till England för tillverkning av SJ-uniformer, och detta mitt under en kris som hotar att lamslå de svenska tekoföretagen. Jag anser att det är snudd på skandal när statliga verk helt nonchalant utesluter den svenska textilindustri som har sin produktion förlagd till Sverige. Skenbart kan en sådan utlandsbeställning spara några kronor per plagg, men vad kostar det de inom tekoindustrin anställda, skattebetalarna och hela svenska folket om hemmaindustrin försvinner? Man har ju också måst betala ut miljarder från statskassan för att kunna rädda sysselsättningen. När regering och riksdag med ljus och lykta söker efter möjligheter att rädda textil- och konfektionsindustrin här i landet torde det vara på sin plats att statliga institutioner – det må gälla SJ, försvaret eller någon annan statlig institution – i första hand placerar sina beställningar i svenska företag. När vidare de människor som har haft sin utkomst inom tekoindustrin ser hur statliga företag handlar i detta sammanhang är det inte att undra på att en viss misstro gör sig gällande.

Även om de nu aktuella beställningarna numerärt sett inte är så stora skulle de ändå kunna rädda en del av de företag som i dessa dagar är tvingade att lägga ned sin verksamhet på grund av brist på sysselsättningsobjekt.

I det aktuella fallet torde det kunna sägas att de belopp som skulle behöva betalas in av statliga medel är mycket små jämfört med de belopp som nu måste till för att rädda tekoindustrin. Därför vill jag än en gång fråga handelsministern om han på grund av lägesförhållandet vill medverka till att ändra dessa upphandlingskungörelser.

HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka handelsministern för svaret.

Statsrådet hänvisar till bestämmelser från 1973. Låt mig då omedelbart hemställa att statsrådet går i författning om att dessa bestämmelser snarast ses över och anpassas till den verklighet som råder.

Frågan gällde alltså, som redan är sagt, av statens järnvägar för 1977–1978 genomförda upphandlingar i England av sammanlagt 4 000 kavajer. Men den kunde också ha omfattat av försvarets materielverk tecknade order om uppsyning av 6 000 vapenrockar i England. I båda fallen gäller det alltså beställningar som gått svenska företag förbi. SJ:s köp grundade sig på en offert som var 300 000 kr. lägre i England än lägsta svenska offert, och motsvarande för försvarsbeställningen var 175 000 kr. Den totala merkostnaden i Sverige skulle alltså belöpa sig till 475 000 kr.

Det låter naturligtvis bestickande att kunna bespara det svenska samhället utgifter på nära en halv miljon kronor, men detta gäller endast om man bortser från allt annat än de rena offerterna. Verkligheten är någonting helt annat. Om beställningarna gjorts i Sverige hade en avsevärd del av utgifterna för samhället återkommit i form av skatt. Den s. k. vinsten är alltså betydligt lägre än vad som anges.

Det kan inte heller vara obekant för någon att svensk tekoindustri brottas med stora svårigheter. Ett betydande antal nedläggningar av företag har redan ägt rum, flera är på ingående och ytterligare varsel är att vänta. Åtskilliga människor inom tekobranschen har alltså redan mist sina arbeten. Fler kommer att göra det.

Svårigheterna för det stora flertalet att få andra arbeten är uppenbara och välkända. Arbetslöshetsersättning eller ersättning i annan form, t. ex. för beredskapsarbete eller för omskolning, måste utgå i betydande omfattning, helt naturligt till stora kostnader. I den situationen borde det vara en elementär uppgift för ansvariga myndigheter att se till att ifrågakvarande beställningar hade gjorts inom landet. Statsrådet kan väl knappast mena att beställningarna utomlands under nu rådande förhållanden är ekonomiskt eller moraliskt försvarbara. Handlande av det här slaget kan verkligen, enligt min mening, inte vara i överensstämmelse med de uppfattningar som regeringen gett till känna, nämligen att långtgående åtgärder skall vidtas för att rädda sysselsättningen för krisdrabbade tekoindustrier. Det räcker med att erinra om den särskilda tekopropositionen nr 73, som f. n. ligger på riksdagens bord.

Det som är gjort går tyvärr inte att ändra på, hur illa det än är, men angeläget är att se till att det inte upprepas. Är statsrådet beredd medverka till att detta heller inte sker, i varje fall så länge nuvarande för svensk tekoindustri onormala förhållanden gäller?

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! På Arne Perssons fråga huruvida man skulle kunna bryta upp det beslut som vi resonerar om nu är svaret att det går inte, av den enkla anledningen att detta ärende daterar sig till oktober 1976.

Sedan skulle jag vilja säga till både Arne Persson och Hans Nyhage att jag finner det engagerade tonfall som ni har utomordentligt förståeligt mot bakgrund av det läge som råder i textilbranschen. Men det är ändå en överdrift i ert tonfall, därför att det förefaller som om ni trodde att om man skulle ändra i det här systemet, så skulle det bakom hörnet finnas oerhörda förbättringar för textilindustrin. Men så är det inte. Anledningen till det är, som jag angivit i mitt svar, att på grund av de insatser som görs sker en mycket stor del av de statliga och landstingskommunalinköpen, och såvitt jag förstår även av de kommunala inköpen, från svenska företag. Med "mycket stor" menas här klart över 90 %.

Det är alltså utomordentligt små belopp som det skulle gälla att ytterligare dirigera om. Vad beträffar de möjligheterna vill jag understryka att vi har vissa internationella förpliktelser i förhållande till EFTA-länderna, däribland Finland. Det finns således en överenskommelse som går ut på att man icke skall diskriminera när det gäller offentlig upphandling, utan där skall man bedöma anbudet från de olika länderna på likartad grund.

ARNE PERSSON (c):

Herr talman! Jag måste erkänna att jag, som handelsministern påpekar, är engagerad i denna fråga. När man kommer från en bygd, så klart präglad av tekoindustri som Älvsborgs län, och ser det ena företaget efter det andra gå över styr, blir man engagerad. Jag vore glad om handelsministern själv hade en liten gnutta av detta engagemang i frågan. Det tror jag skulle betyda en hel del.

Jag vet mycket väl att det inte går att bryta upp beslutet om det här inköpet. Men det blir säkerligen fler dylika beslut, från SJ och måhända från andra statliga håll, och då är frågan om man ändå inte skall kunna stoppa det nu tillämpade förfarandet innan det blir för sent.

Det rör sig om små belopp, säger handelsministern. Det är mycket möjligt att det inte är så stora belopp, men för de små företagen i Älvsborgs län och inom andra områden är ett litet belopp också av värde. Jag sade i mitt första inlägg att även om de gjorda beställningarna är att betrakta som små skulle de i alla fall kunna rädda en hel del av de företag som i dag har gått över styr.

Handelsministern åberopar internationella förpliktelser. Men i det här fallet gäller det inte Nordens handel. Jag vet att det är mer extrema bestämmelser när det gäller handeln inom Norden. Den nu ifrågavarande beställningen är gjord i England, som också är ett EFTA-land. Det torde ändå kunna finnas möjligheter att ändra på upphandlingskungörelsen i detta avseende och även att träffa avtal med EFTA i en situation där våra egna företag håller på att gå över styr, något som dessa upphandlingar i andra länder bidrar till.

HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag erkänner också gärna att jag är engagerad i dessa frågor. Jag finner verkligen inte något galet eller felaktigt i det. Det hade varit

intressant och glädjande om de myndigheter som har gjort ifrågavarande beställningar också varit engagerade i frågorna. I så fall kanske beställningarna inte hade lagts där de nu är lagda.

Man behöver inte vara speciellt kunnig i matematik för att inse att den s. k. vinsten äts upp närmast på nolltid. Jag känner till ett företag med ca 300 anställda som snart skall upphöra med sin verksamhet. Dessa 300 människor ställs alltså utan arbete. De skall ha någon form av ersättning. Arbetslöshetsersättningen för de tekoanställda ligger i snitt på ungefär 100 kr. om dagen. Det hinner inte gå så förfärligt många dagar innan den s. k. vinsten härigenom har ätits upp. Och då har vederbörande inte deltagit i någon form av produktiv verksamhet.

Man måste resonera på detta sätt och ta hänsyn till de konsekvenser som uppstår genom detta upphandlingsförfarande. Det går an att säga att det är i liten omfattning som de här beställningarna görs och att det stora flertalet beställningar ändå placeras inom landet. Men i den situation vari vi befinner oss i dag är det helt nödvändigt att ta till vara vartenda tillfälle som bjuds att ge svensk tekoindustri och dess anställda en meningsfull sysselsättning.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Herr Arne Persson säger att det vore bra om handelsministern själv hade en liten gnutta engagemang. Jag tycker att det är en orättvis karakteristik med hänsyn till de ansträngningar som faktiskt görs från statsmakternas sida att komma till rätta med textilindustrins problem. Det är på gränsen till en förolämpande formulering.

Sedan upprepar jag att av de beställningar som görs från det offentliga läggs över 95 % i Sverige. Jag upprepar också att vi har internationella avtal med EFTA-länder. Om ett anbud som är lägre än motsvarande svenska kommer in från Finland, måste vi bryta mot internationella avtal för att en upphandling skall kunna ske i Sverige. Ja, vi kan bryta mot internationella avtal, men därigenom kan vi själva råka mycket illa ut. Vi skall inte glömma att svensk textilindustri exporterar till ett värde av 2 miljarder kronor till andra länder. Tror ni att svensk textilindustri skulle befinna sig i ett bättre läge, om andra länder satte i gång med rader av åtgärder mot svensk export?

ARNE PERSSON (c):

Herr talman! Handelsministern får kalla mitt engagemang för vad som helst, för en förolämpning eller vad han tycker passar. Det är hans ensak. Jag betraktar det ändå som ett riktigt engagemang, om man söker åstadkomma en förändring i en snedvriden situation. Jag har i mitt första inlägg redovisat att riksdagen har beslutat om miljardbelopp för att kunna rädda såväl tekoindustrin som andra industrier.

Nu har jag frågat handelsministern om han som föredragande i dessa ärenden vill medverka till att en sådan förändring kommer till stånd att man kan göra dessa upphandlingar i Sverige. Handelsministern har inte svarat på om han vill medverka till detta. I stället har han talat om internationella avtal.

Jag tror dock inte att dessa är så utformade att de kan förhindra att man formulerar en upphandlingskungörelse på sådant sätt att statliga verk först och främst köper av svenska företag i en situation som denna. Jag tror inte att en dylik upphandlingskungörelse skulle kunna förstöra någonting när det gäller internationella avtal.

HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Handelsministern hänvisar återigen till att 90 à 95 % av beställningarna ändå läggs ut inom landet, och det är naturligtvis bra nog. Men jag vill påpeka att de återstående procenten spelar en betydande roll – i varje fall under onormala förhållanden. Jag vill därför vädja till statsrådet att medverka till att en ändring kan komma till stånd på detta område.

Jag inledde med att fråga om statsrådet var villig medverka till att bestämmelserna ändras. I detta inlägg vill jag återkomma till samma fråga. Vill statsrådet göra en markering av att han är villig att undersöka möjligheterna att ändra nu gällande bestämmelser, som inte är anpassade till dagsläget?

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! I mitt första inlägg sade jag att frågeställarnas engagemang i dessa problem är mycket förstäligt. Jag reagerade bara när det verkade som om motsvarande engagemang skulle fränkännas mig. Men låt oss för all del sluta att diskutera vad som sades och vad som inte sades på den punkten.

Jag ställde en motfråga. Kanske har jag inte konstitutionell rätt därtill, men jag har debattmässig rätt att göra det. Jag frågade om ni ville att vi skall börja bryta mot våra internationella avtal. Jag har förstått att ni menar att vi skall göra det. Men vad skall jag då som handelsminister svara när tyskar, fransmän och andra, som importerar textilier från Sverige för ungefär 2 miljarder kronor, säger: "Tja, vi har en hel del problem med vår egen textilindustri; vi tänker inte respektera frihandelsavtalet med Sverige när det gäller textilier, vi inför kvantitativa begränsningar"? Tror ni att vi är betjänta av den sortens handelspolitik i Sverige? Jag för min del tror inte det, utan jag föredrar att göra insatser även på andra plan för textilindustrin. Det förefaller som om detta som ni föreslår vore det enda som återstod för att reda upp läget inom svensk textilindustri, men så är det ju faktiskt inte.

ARNE PERSSON (c):

Herr talman! Skulle jag fränkänna handelsministern engagemang? Jag har bara sagt att han ännu inte har svarat på den fråga som både jag och Hans Nyhage har ställt, om handelsministern är villig att ändra upphandlingskungörelsen i så måtto att i fortsättningen upphandlingar i sådana fall som vi har anfört skall kunna göras inom landet. Det har inte handelsministern svarat på, och därmed kan jag ju betrakta det så att hans engagemang i den här frågan i varje fall är inte fulländat.

Det har gått att ändra upphandlingskungörelsen förr. På 1960-talet, när vi

diskuterade dessa frågor och det gjordes liknande framställningar, blev det vissa ändringar. Jag föreställer mig ändå att denna regering har väl så stora intressen i det här fallet som den föregående regeringen. Jag hoppas också att detta bör gälla den föredragande handelsministern. Därför vill jag återigen upprepa frågan om han inte är villig att medverka till att svenska företag, som har sin tillverkning inom Sverige, får möjlighet att göra sina försäljningar till statliga företag här i landet före utländska.

HANS NYHAGE (m):

Herr talman! I mitt första anförande konstaterade jag att gjort var gjort och inte gick att ändra men att det nu gällde framtiden. Jag har alltså inte sagt att avtal skall brytas. Jag har vädjat – jag tror två gånger tidigare – till statsrådet att medverka till att ändra de bestämmelser som nu gäller och som inte är speciellt lämpliga att användas i den situation som i dag råder på tekoområdet. På den frågan tyckte jag ändå att jag kunde få ett svar – om statsrådet är villig att undersöka om det går att ändra nu gällande bestämmelser utan att därför avtal bryts. Vi lever ju inte under normala förhållanden när det gäller många områden och definitivt inte när det gäller vår tekoindustri.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Det görs en lång rad olika insatser på tekoindustrins sida, och det är omfattande belopp som på olika sätt satsas. Jag är inte säker på att man får det bästa utbytet, om man skall göra av med ytterligare t. ex. 300 000 kr., som det här fallet gällde, genom att man tar en viss order från ett håll och lägger den hos en speciell tillverkare i Sverige. Alternativet är ju att man använder dessa 300 000 kr. för att på annat sätt stödja svensk textilindustri. Man måste ändå göra den kalkylen. Ni begär att jag skall sätta i gång och omförhandla – och det kommer att vara i det närmaste omöjligt att nå några resultat av detta – eller bryta mot internationella avtal på det här området. För att förflytta positionen från 97 % – eller vad det är i fråga om upphandling som sker i Sverige – upp till 100 % skulle jag bryta mot internationella avtal, vilket lätt kan föranleda motåtgärder mot svensk textlexport, som f. n. omfattar ungefär 2 miljarder kronor om året. På det viset är ni förkämpar för en utrikeshandelspolitik på textilområdet som är mycket allvarlig. Så illa vill inte jag svensk textilindustri.

ARNE PERSSON (c):

Herr talman! Det finns företag som i dessa dagar har varslat om nedläggning. Jag tänker närmast på ett för sin fina tillverkning av herrkostymer välkänt företag som hade kunnat räddas, om statliga beställningar av den typ som vi nu talar om lagts ut där. De exempel som vi anført är ju redan ett faktum – det går inte att ändra. Men det kommer fler liknande situationer – det är jag förvissad om.

Det är därför som jag är så angelägen om att försöka få ett positivt besked från handelsministern om vikten och nödvändigheten av att man under de extrema förhållanden som nu råder gör sådana förändringar när det gäller

statlig upphandling att de små tekoföretagen kan få statliga beställningar. Det skulle, som det har sagts här tidigare, bli betydligt billigare för landets skattebetalare, för att inte tala om de tragedier som drabbar alla människor som blir varslade om avsked och sedan också får det.

Jag tycker inte att det skulle vara så märkligt att göra en sådan förändring i nuläget. Det har hänt tidigare i detta land.

HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag vitsordar gärna att det görs betydande insatser från statens sida gentemot svensk textilindustri. Här satsas miljonbelopp efter miljonbelopp. Det är därför underligt att det skall vara så svårt att åstadkomma en ändring när det gäller de i detta speciella fall mindre betydande summorna. Men jag vidhåller att den vinst som statsrådet talar om i praktiken inte är någon vinst. Jag vågar påstå att den i det närmaste är en förlust. Man måste väl ändå ha sambandet klart för sig och vara medveten om orsak och verkan.

Än en gång: Kan man inte åtminstone undersöka om det finns möjlighet att inom gällande avtal få förståelse för den här typen av frågor?

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Det är inte endast i Sverige som textilindustrin har problem. De flesta europeiska länder har allvarliga problem i sin textilnäring. I många länder funderar man på olika former av skyddsåtgärder. Vi kan vara övertygade om att det finns länder som konstaterar att de importerar en hel del från Sverige och resonerar som så, att det kanske vore bra att ingripa för att förhindra den importen. Den dag som Sverige i sin handelspolitik genom egna regelbrott ger möjlighet därtill kommer de länderna att vidta sådana motåtgärder. Då kommer det, herr talman, att bli betydligt fler svenska textilföretag som får stora svårigheter än det är f. n. Vår textila export är nämligen inte alls oväsentlig.

Det är därför som det är viktigt att respektera avtal, och det är därför som det är viktigt att söka en lång rad andra vägar, vilket också regeringen gör, för att ge tekonäringen förbättrade möjligheter.

ARNE PERSSON (c):

Herr talman! Handelsministern säger att det inte endast är Sverige som har tekoproblem. Det är nog riktigt. Men Sverige är nu, liksom det var på 1960-talet, enligt procentuell beräkning större mottagare av textilvaror från inte minst lågprisländer än något annat land. Jag tror inte att det skulle stöta på patrull att ändra bestämmelserna så att de inhemska tekoföretagen i första hand fick tillverka de varor som statliga företag behöver upphandla.

Jag kan försäkra handelsministern att det ute i landet och inte minst i de bygder som är berörda råder en uppenbar ovilja mot det som nu pågår. Jag föreställer mig att handelsministern skulle kunna ändra sitt engagemang i så måtto att han skulle kunna inge dessa människor litet mera tro på framtiden när det gäller tekoföretagen.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Arne Persson säger att det vore bra om de svenska företagen fick tillverka de varor som staten köper in. Det förefaller som om herr Persson tror att staten f. n. placerar om inte 100 % så åtminstone 70 % eller kanske hälften av sina beställningar utomlands. Det tonfall som fanns i herr Perssons senaste replik tyder på det. Men så är det ju inte, herr talman, utan det är som jag har sagt att staten placerar 95 % eller mera av sina beställningar i Sverige.

ARNE PERSSON (c):

Herr talman! Jag vet mycket väl att de statliga verken i icke ringa utsträckning placerar sina beställningar i Sverige. Men det hjälper inte. I en extrem tid som denna då staten måste satsa miljardbelopp för att rädda företagen bara för att man skall kunna hålla sig kvar på beredskapsnivån, är det ändå horribelt att man inte skall kunna se till att det finns möjligheter för svenska företag att närmast till 100 % tillverka och försälja varor till statliga verk.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om omprövning av Sveriges medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara Bertil Måbrinks (vpk) den 12 december anmälda fråga, 1977/78:213, och anförde:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat mig om jag nu ämnar vidta åtgärder för att ompröva Sveriges medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB). Bakgrunden till herr Måbrinks fråga är att IDB nyligen efter omröstning bland medlemsländerna beslutade bevilja Argentina och Chile vissa lån, som Sverige motsatte sig.

Som framgår av redogörelse för IDB i årets budgetproposition följer regeringen uppmärksamt verksamheten i IDB. Regeringen avser att på olika vägar också i fortsättningen göra svenska synpunkter gällande. Dessa ansträngningar måste i denna organisation, som i andra internationella fora, ske i medvetande om att det svenska inflytandet är begränsat men att vi likväl genom vår närvaro och vårt aktiva deltagande kan påverka utvecklingen på längre sikt.

Jag vill vidare påpeka att de lån som herr Måbrink syftar på inte innehåller något biståndsinslag utan har beviljats på rent kommersiella villkor.

OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag ber att på Bertil Måbrinks vägnar få tacka handelsministern för svaret på den framställda frågan.

Huvudfrågan när det gäller inställningen till IDB är: Skall vi understödja de

sociala och ekonomiska strukturer, de politiska system som IDB är avsett att garantera? Att detta har varit huvudfrågan har framgått i tidigare debatter, senast i somras. Det har varit den grundläggande, centrala frågan under hela den tid IDB-debatten pågått i det här landet. I vänsterpartiet kommunisterna har vi hävdad att ett medlemskap i banken innebär stöd åt diktaturstaterna i Latinamerika och därmed också utgör ett angrepp mot progressiva rörelser och regimer i området. Exemplet Chile har nämnts många gånger, men det förtjänar att upprepas. Under Allenderegernings tid stoppades konsekvent alla lån från IDB. Så fort Pinochetjuntan hade tagit makten flödade kapitalet från banken på nytt in i Chile. Så har det fortsatt att göra, vilket ju bl. a. är bakgrunden till den här frågan.

I debatten för ett halvt år sedan gjordes ett visst nummer av att Sverige genom sitt inträde i banken skulle kunna påverka dess beslut i positiv riktning. Handelsministern själv sade i den debatten att vi skulle få ett visst inflytande. Detta argument upprepas nu i svaret på Bertil Måbrinks fråga. Den logiska frågan till handelsministern i dag måste vara: Har det blivit så? Har vi i så fall några konkreta exempel på detta? Vi i vpk kan inte se annat än att våra farhågor har besannats och att vår kritik mot det svenska medlemskapet var riktig.

Om lån har beviljats på rent kommersiella villkor eller ej är ointressant när vi ser på den grundläggande frågeställningen som jag nämnde inledningsvis. Juntan i Argentina torde använda de pengar som man får låna till att stärka sin maktställning, oavsett vilket ursprung dessa pengar har.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om ölexporten till u-länder

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara *Margareta Andréns* (fp) den 14 december anmälda interpellation, 1977/78:99, och anförde:

Herr talman! Margareta Andrén har i en interpellation bett mig om en redogörelse för ölexporten, dels den som redan i dag äger rum, dels den som planeras. Hon har vidare frågat om jag – mot bakgrund av de skadeverkningar av ölkonsumtionen i vårt eget land som lett till beslutet att förbjuda mellanöl – anser det lämpligt att svenska bryggerier exporterar öl till u-länder samt huruvida jag bedömer det som möjligt att inom ramen för den översyn av bryggeribranschen som har aviserats pröva frågan om lämpligare åtgärder än öllexport till u-länder i syfte att klara bryggeribranschens strukturproblem.

Den totala svenska ölproduktionen utgjorde under årets nio första månader drygt 350 miljoner liter. Under samma tid uppgick den svenska öllexporten till drygt 7,4 miljoner liter, dvs. till ca 2 % av produktionen. Endast två utomeuropeiska länder fanns bland köparna, nämligen Nigeria, som köpte 5,87 miljoner liter, och Iran, som svarade för köp av 50 000 liter.

Det är naturligt att våra bryggerier liksom andra industrigrenar inom ramen för sin löpande försäljningsverksamhet söker öka sin exportandel. Restriktioner beträffande exporten av öl rimmar illa med vår handelspolitik, och det är oss främmande att genom exportrestriktioner söka styra andra länders alkoholpolitik – vare sig de är i- eller u-länder.

Den omnämnda översynen av bryggeribranschen skall bl. a. avse branschens utvecklingsmöjligheter på sikt. Det synes mig svårt att ålägga utredningen att ta upp den av Margareta Andrén väckta frågan.

MARGARETA ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag ber först att få tacka handelsministern för svaret på min interpellation.

Som handelsministern nämnde såldes 5,87 miljoner liter öl till Nigeria de tre första kvartalen under 1977. Under hela 1976 uppgick vår ölexport till samma land till 407 000 liter. Siffrorna innebär en ganska kraftig ökning 1977.

Vad som föranledde mig att ställa min interpellation var vissa uppgifter i pressen om att ölexporten till afrikanska länder skulle komma att öka ytterligare. Redan den export som tidigare ägt rum har upprört både enskilda människor och olika organisationer, varför många frågat vilka möjligheter som finns att stoppa sådan export.

Jag är väl medveten om svårigheterna på det här området med nuvarande lagar och bestämmelser. Men detta får ju inte hindra att frågan tas upp till diskussion och nya överväganden. Samtidigt hoppas man att en sådan diskussion skall bli en tankeställare för de bryggerier som ägnar sig åt denna ölexport och som också har planer på viss utökning.

Som jag nyss nämnde är det många organisationer som mycket allvarligt upplever det ansvar Sverige har när det gäller risken och konsekvenserna av att förmedla våra alkoholvanor till t. ex. afrikanska länder. Konferenser och symposier av olika slag har därför anordnats med erfarna och kunniga deltagare. Sådana seminarier har ägt rum både i vårt land och i olika afrikanska länder, där deltagarna då bestått av både svenskar och representanter för berörda länders befolkningar. Från de inhemska myndigheterna har då ofta ganska högt uppsatta personer deltagit.

Vid dessa symposier och konferenser har framkommit starka önskemål om att Sveriges ölexport till Afrika skall stoppas. Så t. ex. ville kenyanen Alex Muigai, som är lärare på SIDA:s skola, inte acceptera vårt påstående att Sverige hade betänkligheter mot exportrestriktioner. Hans kommentar var: Visst kan ni stoppa ölexporten om ni vill, ni med era fina förutsättningar. Det är bara dumheter att ni intalar er att det inte går. – Så säger alltså en av SIDA:s medarbetare i Afrika.

Liknande uppfattning har framförts från det nya turistlandet Gambia, dit vi enligt riksdagens upplysningstjänst också exporterat öl under 1976. Många av oss har vänner och meningsfränder där nere, och de har bett oss att försöka stoppa ölexporten dit. De är nämligen rädda för de konsekvenser som skulle uppstå om exporten fortsatte och kanske ökade. De är djupt oroad över att

deras folk håller på att få samma alkoholproblem som vi har i västvärlden.

Jag vill också erinra om att presidenten i Tanzania, Julius Nyerere, kraftigt framhållit att dryckesvanorna mer och mer har blivit ett hinder för utvecklingen i Tanzania.

En av Tanzanias sociologilärare har också pekat på att självhjälpsprojekten och alfabetiseringsundervisningen i vissa distrikt på grund av de tilltagande dryckesvanorna inte har givit de värdefulla resultat som man hade förväntat sig. Han är nog inte ensam om att göra detta konstaterande utan förhållandena torde vara desamma i flera andra afrikanska länder.

En av ledamöterna i Tanzanias kvinnoorganisation påtalade i ett av seminarierna vikten av att bekämpa alkoholmissbruket. Hon framhöll att regeringen i Tanzania bättre måste kontrollera importen av skadliga droger och att en lagstiftning borde utformas för att möta problemen. Vikten av det förebyggande arbetet borde vi alla kunna inse, då vi vet att behandlingsresurserna speciellt i utvecklingsländerna är så begränsade.

Även om vi inte just nu exporterar öl till t. ex. Tanzania har jag velat nämna de här erfarenheterna och iakttagelserna, vilka bl. a. också visar att det inte är någon samstämmig önskan från ett afrikanskt land att få importera svenskt öl. Och detta gäller naturligtvis inte bara Tanzania utan även andra afrikanska länder.

I och med att vi exporterar våra alkoholvaror exporterar vi också våra alkoholvanor. Till de många utvecklingsproblem – ohälsa, brist på matvaror, ekonomiska problem – som dessa länder brottas med kommer därmed också alkoholproblem. Ofta förstörs familjernas ekonomi av att den knappa lönen går till öl. Inflyttningen till städerna med många barer och stor tillgång till öl anges som en av orsakerna.

Just de sociala skadeverkningarna av ölet har vi konstaterat här hemma och därför förbjudit mellanölet. Då borde vi väl inte heller exportera öl! Men tyvärr anser inte handelsministern att vi genom restriktioner kan stoppa exporten av dessa skadliga varor.

Staffan Burenstam Linder säger i stället i sitt svar att det är naturligt att svenska bryggerier försöker öka sin exportandel. Detta måste man tolka så att det inte enbart gäller de fall där Sverige får en direkt förfrågan eller beställning utan att de svenska bryggerierna själva mycket medvetet kan marknadsföra sig i t. ex. de afrikanska länderna. Att också många inhemska importörer då blir intresserade är förstäeligt. De ser gyllene tillfällen att tjäna pengar och intresserar sig knappast för den afrikanska befolkningens önskemål eller välbefinnande.

Handelsministern säger vidare i svaret att man inte skall styra andra länders alkoholpolitik. Men det är ju det man gör när man exporterar öl till andra länder. Man inför då en del nya alkoholvanor som inte ersätter de redan befintliga utan i stället ökar alkoholbruket och därmed missbruket. Skulle man vara neutral i den här frågan, skulle man inte exportera något öl!

I pressen har det funnits en notis om att det halvstatliga Pripps skulle förbereda försäljning av öl till eller tillverkning av öl i vissa u-länder. Jag

hoppas att de statliga representanterna i Pripps styrelse allvarligt ifrågasätter ett eventuellt ökat engagemang när det gäller u-länderna.

Enligt interpellationssvaret synes det handelsministern svårt att ålägga den utredning som skall göra en översyn av bryggeribranschen att ta upp de problem som jag har berört. Men även om det synes Staffan Burenstam Linder svårt kanske det ändå inte är helt uteslutet? Annars hoppas jag att utredningen själv kommer att diskutera en del sådana frågeställningar. Jag hoppas nämligen att utredningen inte anser det självklart att man skall räkna med prognoser som bygger på att starköl och mellanöl även på sikt skall exporteras till u-länder.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Det är för mig inte helt självklart att det skall föras ett särskilt resonemang om afrikanska länder. Vi måste ha en konsekvent politik.

Fru Andrén tycker illa om öl och vill att Sverige inte skall påverka andra länders alkoholvanor och sätt att leva och därför inte skall exportera öl. Många svenskar tycker illa om det ena eller det andra, fru Andrén. En del tycker illa om televisionen och tycker kanske att det är ruskigt att vi exporterar sådana hemska "dumlådor" som televisionsapparater till afrikanska eller andra länder. Det finns också människor som tycker mycket illa om att man äter lugnande piller. Det skulle ändå bli mycket stora svårigheter om man skulle inrätta hela den svenska handelspolitiken efter att det finns människor som på det här sättet tycker illa om det ena eller det andra och vill förhindra att vi från svensk sida exporterar just det.

Alldeles speciella regler gäller för export av vapen, eftersom den svenska utrikespolitikens neutralitetshänsyn här får en avgörande betydelse. Vi bör ändå rimligen utgå från att andra länder själva måste få ha ett avgörande inflytande på vilken livsföring och vilka vanor man där skall ha. Alldeles särskilt, fru Andrén, gäller det ett land som Nigeria, där man faktiskt har importkontroll. Det är inte bara att importera öl därför att det sitter några personer lättjefullt på barerna i Lagos och vill ha öl. Det är faktiskt så, att de nigerianska myndigheterna har fullständig kontroll över vad som importeras. Om myndigheterna då anser att man vill importera öl har jag svårt att förstå att vi från svensk sida skulle säga: "Nej, ni förstår inte ert eget bästa, och därför avstår vi från att exportera öl till er." Resultatet av detta skulle bli att tyskar och danskar i stället fick sälja.

Jag har med förlov sagt svårt att förstå att en sådan hållning skulle sluta i någonting annat än en form av kulturimperialism – man anser sitt eget vara så bra att man inte kan tillåta andra folk och andra nationer att själva fatta beslut i sådana här frågor.

MARGARETA ANDRÉN (fp):

Herr talman! Det är här inte fråga om att tycka illa om saker och ting. Här är det fråga om de verkningar som skadliga exportvaror medför.

Vi kan inte komma ifrån att flera av de afrikanska länderna brottas med

Tisdagen den
17 januari 1978

*Om ölexporten
till u-länder*

alldeles speciella svårigheter och har en mycket sämre situation än några andra länder.

Jag vet att man i sådana här sammanhang ofta talar om förmyndarmentalitet, och det är då oftast fråga om ett negativt omdöme. Men en förmyndares uppgift är väl att tillvarata andras intressen. Jag tycker emellertid att man i detta sammanhang kan fråga vem det är som uppträder som förmyndare. Är det de som mer eller mindre vill påtvinga andra länder, i detta fall några afrikanska länder, våra alkoholvanor, eller är det de som vill skydda dessa länder från skadeverkningar? Vi skall inte inbilla oss att befolkningen där i stort ber om vårt öl. Men vi kan vara säkra på att de här människorna har svårt att motstå alkoholdrycker som smarta utländska försäljare eller deras egna importörer gör kraftig reklam för.

Handelsministern och jag har olika uppfattningar i dessa frågor, och vi kanske inte kommer varandra närmare i våra åsikter. Jag har bett att få reda på handelsministerns uppfattning, och det har jag fått.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Föredrogs och hänvisades
Proposition
1977/78:83 till utrikesutskottet

§ 6 Föredrogs och hänvisades
Motioner
1977/78:283 till konstitutionsutskottet
1977/78:284 till finansutskottet
1977/78:285 och 286 till skatteutskottet
1977/78:287 till justitieutskottet
1977/78:288 och 289 till försvarsutskottet
1977/78:290 till socialförsäkringsutskottet
1977/78:291 och 292 till socialutskottet
1977/78:293 till jordbruksutskottet
1977/78:294 och 295 till socialutskottet
1977/78:296 till jordbruksutskottet
1977/78:297 till utbildningsutskottet
1977/78:298–300 till trafikutskottet
1977/78:301–303 till jordbruksutskottet
1977/78:304–308 till näringsutskottet
1977/78:309 till arbetsmarknadsutskottet
1977/78:310 till finansutskottet
1977/78:311 till arbetsmarknadsutskottet
1977/78:312 och 313 till civilutskottet

§ 7 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställning 1977/78:116

§ 8 Förste vice talmannen meddelade att propositionerna nr 100 och 101 skulle sättas sist på morgondagens föredragningslista.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1978

§ 9 Anmäldes och bordlades

Motioner

- 1977/78:314 av *Margareta Andrén* om utjämningsmandat i de kommunala valen
- 1977/78:315 av *Lars Werner m. fl.* om sammansättningen av riksdagens utskott
- 1977/78:316 av *Rolf Hagel* och *Alf Lövenborg* om riktlinjer för den ekonomiska politiken
- 1977/78:317 av *Lars Werner m. fl.* om ett kampprogram mot kris och arbetslöshet
- 1977/78:318 av *Lars Werner m. fl.* om åtgärder mot industriutflyttning
- 1977/78:319 av *Carl-Henrik Hermansson* om åtgärder mot skatteflykt och skattefusk
- 1977/78:320 av *Gunnar Olsson m. fl.* om skattefrihet för invalidfordon
- 1977/78:321 av *Lars Werner m. fl.* om skärpning av kapitalbeskattningen
- 1977/78:322 av *Lars Werner m. fl.* om avdragssystemet i beskattningen
- 1977/78:323 av *Lars Werner m. fl.* om ett reformerat skattesystem
- 1977/78:324 av *Karin Ahrland* och *Linnea Hörlén* om internationella åtgärder mot omskärkelse av flickor
- 1977/78:325 av *Arne Blomkvist m. fl.* om FN-dagen som allmän flaggdag
- 1977/78:326 av *Lars Werner m. fl.* om värnpliktigas rätt till facklig organisation, m. m.
- 1977/78:327 av *Olof Palme m. fl.* om föräldraförsäkringen
- 1977/78:328 av *Per Gahrton* om normer för förtur till daghem
- 1977/78:329 av *Karin Nordlander m. fl.* om information till nyblivna föräldrar, m. m.
- 1977/78:330 av *Olof Palme m. fl.* om bosättningslånen
- 1977/78:331 av *Olof Palme m. fl.* om bosättningslånen
- 1977/78:332 av *Olof Palme m. fl.* om barnomsorgen
- 1977/78:333 av *Lars Werner m. fl.* om förkortad arbetstid, m. m.
- 1977/78:334 av *Eva Winther* om utvecklingen av den reumatologiska vården
- 1977/78:335 av *Bernt Ekinge* och *Margot Håkansson* om värderingen av arbets- och föreningslivserfarenhet vid intagning till vissa utbildningslinjer
- 1977/78:336 av *Anton Fågelsbo* om utbildning till kiropraktor
- 1977/78:337 av *Gunnar Olsson m. fl.* om vårdlärarutbildning i Karlstad
- 1977/78:338 av *Sven Andersson* i Örebro och *Hans Petersson* i Röstånga om behovet av hydrologisk prognostjänst vid SMHI
- 1977/78:339 av *John Johnsson* och *Eric Jönsson* om Sturups flygplats
- 1977/78:340 av *Gunnar Olsson m. fl.* om SJ:s pensionärsbiljetter
- 1977/78:341 av *Karl-Erik Strömberg* och *Bernt Ekinge* om fartygstransporter av miljöfarliga varor i Stockholms skärgård och Mälaren

- 1977/78:342 av *Rune Carlstein* och *Gördis Hörnlund* om ett ekofritt rum vid statens provningsanstalt
- 1977/78:343 av *Bernt Ekinge* om inrättande av en central energimyndighet
- 1977/78:344 av *Filip Fridolfsson* om egenföretagares personliga borgensåtaganden
- 1977/78:345 av *Rolf Hagel* och *Alf Lövenborg* med anledning av propositionen 1977/78:73 om statliga textil- och konfektionsföretag m. m.
- 1977/78:346 av *Gördis Hörnlund* och *Rune Carlstein* med anledning av propositionen 1977/78:73 om statliga textil- och konfektionsföretag m. m.
- 1977/78:347 av *Lars Werner m. fl.* om förstatligande av den privata skogsindustrin
- 1977/78:348 av *Olle Wästberg* i Stockholm om löntagarägda företag
- 1977/78:349 av *Lars Werner m. fl.* om lagfäst rätt till politisk verksamhet på arbetsplatsen
- 1977/78:350 av *Wilhelm Gustafsson* om äganderätt till lägenheter i flerfamiljshus
- 1977/78:351 av *Olof Palme m. fl.* om förbättrade bostadsbidrag
- 1977/78:352 av *Karin Nordlander m. fl.* om inrättande av särskilda centraler för mammografiundersökningar
- 1977/78:353 av *Karin Nordlander m. fl.* om utbildning av personal för mammografiundersökningar
- 1977/78:354 av *John Johnsson m. fl.* om användningen av heltäckningsmattor i vissa lokaler

§ 10 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 17 januari

1977/78:117 av *Stig Alftin* (s) till kommunikationsministern om SJ:s verksamhet i Bollnäs:

I Bollnäs har ca 1 000 arbetstillfällen avvecklats inom SJ:s verksamhetsområden, en utveckling som helt naturligt inger oro inför framtiden och som har skapat bekymmer i en liten inlandskommun, som därtill är dåligt industriellt utvecklad och i stort behov av fler arbetstillfällen.

Även postverkets framtida verksamhet och organisationsplaner inom postregionen i Sundsvall synes nu påverka sysselsättningen och få negativa konsekvenser för järnvägspost- och brevområdesfunktionerna i Bollnäs. Postverkets långtidsplan beträffande järnvägspostfunktionen innebär bl. a. flyttning av turgrupp två från Bollnäs till Ånge och Stockholm. För Bollnäs betyder detta att ett mindre antal befattningar försvinner, och det blir även en

viss reducering av reservpersonal. Andra följder blir minskade utbildnings- och beföringsmöjligheter och på sikt även risk för ytterligare avveckling i stället för en utveckling av verksamheten i Bollnäs.

Rent ekonomiskt tycks flyttningen innebära föga vinst, då lönetillägg, dvs. tillägg för obekvämt arbetstid, kupétraktamenten och kilometerersättning ökar. Dessutom ökar tjänstgöring på grund av förlängd överliggningstid.

Arbetsmarknadsmässigt innebär flyttningen att arbetstillfällena flyttas från en från arbetsmarknadssynpunkt redan ansträngd ort. Förslaget måste betraktas som en skenbar rationalisering, eftersom arbetsuppgifterna finns kvar och personal endast flyttas från en ort till en annan, såvida denna flyttning inte är ett led i en mer omfattande omorganisation av järnvägspostfunktionen inom Sundsvalls postregion. Planer på en sådan har nämligen vid olika tillfällen antytts från såväl företrädare för postverket som andra berörda parter. Dessa planer har enligt de anställdas fackliga organisationer ej dementerats av ledningen inom postregionen. Helt naturligt har detta skapat oro för framtiden såväl hos de anställda som hos kommunen. Om även dessa planer skulle fullföljas innebär det följande:

De postkupéer som framdras i SJ:s snabbgående godståg på stambanan Stockholm-Bollnäs-Ånge-Östersund är enligt postverkets mening alltför kostsamma och bör därför överflyttas till tåg som trafikerar ostkustbanan på sträckan Stockholm-Sundsvall-Ånge-Östersund. Detta skulle komma att innebära en fullständig avveckling av den funktion som Bollnäs f. n. har, nämligen järnvägspostfunktionen i Bollnäs, med åtföljande konsekvenser för Bollnäs som brevområdespostkontor och centralort för postverksamheten i Hälsingland och Härjedalen. Denna funktion sysselsätter nu ca 130 hel- och deltidsanställda, men detta antal skulle komma att reduceras till ca 50. Från att ha varit ett relativt stort postkontor med en betydande järnvägspostfunktion går då postkontoret i Bollnäs samma öde till mötes som tidigare har drabbat SJ:s verksamhet i Bollnäs. Förväntningarna hos de anställda i Bollnäs och hos kommunen om ett samgående med SJ för byggnation av den terminal vid SJ som nuvarande postverksamhet kräver kan då också komma att svikas. För arbetstagarparten och kommunen innebär detta en mycket skrämmande utveckling som snarast måste klarläggas och ingående diskuteras.

Om dessa planer på en successiv omorganisation med en slutlig avveckling av postverksamheten i Bollnäs som följd grundar sig på postverkets och SJ:s nuvarande brist på och oförmåga till samarbete i viktiga frågor, med för berörda kommuner och anställda så förödande regional- och arbetsmarknadspolitiska konsekvenser, måste andra beslut och förutsättningar snarast tillskapas.

Samordningen av dels tågdragningar för järnvägs- och posttransporter, dels lokalutnyttjande i form av terminaler borde kunna anpassas till såväl SJ:s som postverkets verksamheter, och ett samarbete statsverken emellan borde kunna etableras för att uppnå andra väsentliga målsättningar i samhället. Dessa kan gälla regional- eller arbetsmarknadspolitiken, miljö- eller energipolitiken osv. En utgångspunkt borde vara ett samlat och vidgat samhälls-

Tisdagen den
17 januari 1978

*Anmälan av inter-
pellationer*

ekonomiskt betraktelsesätt. Om södra Norrlands inland inte skall utarmas ytterligare, måste även de statliga verken känna sitt ansvar.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern:

Kommer Bollnäs att få behålla järnvägspostfunktionen och förbli centralort för postverksamheten i Hälsingland och Härjedalen?

Om Bollnäs förblir centralort för järnvägspostfunktionen, innebär det att den planerade SJ-terminalen för postfunktionen kommer till stånd?

Anser kommunikationsministern det vara angeläget att en samordning mellan SJ och posten kommer till stånd för att lösa de frågor som här berörts?

1977/78:118 av *Börje StenSSon* (fp) till statsrådet Britt Mogård om undervisningen i grundskolan angående alkohol, narkotika och tobak (ANT):

I läroplan för grundskolan 1969 (Lgr 69), Allmän del, finns föreskrifter om hur undervisningen om alkohol, narkotika och tobak (ANT) bör bedrivas i grundskolan. Detaljerade förslag finns i Supplement till Lgr 69.

Sedan 1969 finns vid länskolnämnderna s. k. ANT-kontaktpersoner med särskild uppgift att i länet stödja ANT-verksamhet inom undervisning och elevvård. Kontaktpersonerna är länskolpsykologer, fortbildningskonsulenter och lärare.

Utan tvivel har denna verksamhet medfört positiva förändringar av undervisning och fortbildning inom ANT-området i landet.

I proposition 1976/77:108 bil. 4 föreslogs på grundval av beredningens förslag beträffande undervisningen i ANT-frågor bl. a. att anslaget 1977/78 till expertis vid länskolnämnderna skulle utökas med 240 000 kr. för att göra det möjligt att understödja och utvidga den verksamhet som bedrivs av s. k. ANT-kontaktpersoner vid länskolnämnderna. Riksdagen antog förslaget.

Ifrågavarande ANT-verksamhet har inte tilldelats särskilt anslag förrän innevarande budgetår, 1977/78. Erfarenhetsmässigt har verksamheten fungerat olika i de skilda länen främst beroende på att verksamheten getts skilda förutsättningar. Detta bottnar i att verksamheten ej tilldelats särskilt anslag. Verksamheten har bedrivits som ett provisorium ända från starten 1969. Många ANT-kontaktpersoner har uttryckt otillfredsställelse med detta förhållande.

Till det särskilda anslaget för innevarande budgetår knöts vissa förhoppningar, trots att beloppet, 240 000 kr., fördelat på länen inte gav utrymme för någon omfattande verksamhet. Medelsanvisningen skedde sent, vilket skolöverstyrelsen påpekar i sina petita inför budgetåret 1978/79, varför verksamheten i fråga endast i viss utsträckning kunnat planeras och genomföras med hänsyn till anvisade medel. Skolöverstyrelsen säger dock att ifrågavarande ANT-verksamhet skall nå full omfattning under följande budgetår.

Av budgetpropositionen 1978 bil. 12 s. 212 framgår att utbildningsdepartementet inte beräknar några särskilda medel för den verksamhet som bedrivs av s. k. ANT-kontaktpersoner vid länskolnämnderna. Härvid

hänvisas till att reformen om skolans inre arbete ger förutsättningar att med organisationernas stöd ge adekvat ANT-information. Vidare påpekas att ett antal studielag från rektorsområdena ges fortbildning i ANT-frågor under en tidsperiod om fem år.

Enligt min uppfattning är de anförda motiven för strykning av det särskilda anslaget mycket starka argument för att särskilda medel anvisas till en fortsatt verksamhet genom ANT-kontaktpersoner. Ett frivilligt arbete har nedlagts av många ANT-kontaktpersoner, i vissa fall helt utan ersättning. Det har skett av intresse för saken och mot bakgrund av engagemang i bl. a. nykterhetsrörelsens lokala eller regionala organisationer. Personliga initiativ har på vissa håll skapat bra samarbete med andra samhällsinstitutioner och organisationer. Man har alltså skapat just den form av samverkan på ANT-området som i mera vidgad bemärkelse avses bli ett resultat när reformen om skolans inre arbete successivt träder i funktion. När nu det särskilda anslaget till ANT-verksamheten försvinner efter bara ett års tillämpning, kommer vissa länskolnämnder säkerligen att förlora den personliga resurs ANT-kontaktpersonerna varit och är. Det behövs åtgärder för att motverka här uttryckta farhågor.

Mot bakgrund av det anförda hemställer jag om kammarens medgivande att till statsrådet Britt Mogård få ställa följande frågor:

1. Vilka är de samlade erfarenheterna av ANT-kontaktpersonernas verksamhet från starten och intill innevarande läsår?
2. Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att den resurs som ANT-kontaktpersoner utgör inte skall försvinna?

§ 11 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 16 januari

1977/78:255 av *Hans Alsén* (s) till utbildningsministern om vården av Linnéanska minnesmärken i Uppsala:

I år firas 200-årsminnet av Carl von Linnés bortgång. Stor internationell uppmärksamhet kommer att riktas mot den berömde vetenskapsmannens liv och gärning. De "Linnémonument" som finns i Uppsala kommer säkert att tilldra sig särskilt stort intresse.

Det känns därför speciellt smärtsamt att behöva konstatera hur rent ut sagt bedrövligt skötta samtliga minnesmärken är. Eftersatt underhåll av byggnader, anläggningar och inventarier präglar såväl Linnéträdgården och Linnés Hammarby som Linnéanum i Botaniska trädgården. Dessutom är problemen stora vad gäller driften av dessa viktiga minnesmärken av hög internationell klass. Ägar- och driftansvaret är till vissa delar oklart, men i samtliga fall har statsmakten i någon form det dominerande ansvaret.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1978

*Meddelande om
fråga*

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1978

*Meddelande om
fråga*

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga utbildningsministern:
Vilka åtgärder är statsrådet beredd vidta för att på kort och lång sikt skapa
tillfredsställande förhållanden vid nämnda Linnéanska minnesmärken i
Uppsala?

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 13.50.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert